

Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Gaziantep İlinde Bir Alan Araştırması

Öğr. Gör. Fatih ÖZKAN

Mardin Artuklu Üniversitesi, Ömerli M.Y.O.
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Bölümü
fatihozkan@artuklu.edu.tr

Arş. Gör. Cenk AKSOY

Dicle Üniversitesi,
Sivil Havacılık Yüksekokulu
Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği Bölümü
cenk.aksoy@dicle.edu.tr

Özet: Muhasebe eğitimi, mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Devlet kurumlarından özel sektöre, derneklerden vakıflara, meslek odalarından kooperatiflere kadar hemen her alanda muhasebe birimine olan ihtiyaç, muhasebe eğitiminin önemini artırmaktadır. Ticaret Meslek Liseleri, muhasebe alanına eleman yetiştirme görevini ifa ettiği için eğitim sistemimiz içinde ayrı bir öneme sahiptir. Bu çalışmada Ticaret Meslek Liselerinde verilen Muhasebe eğitiminin teorik yönü kabaca incelendikten sonra, muhasebe eğitiminin pratik aşaması olan, işletmelerde beceri eğitimi uygulaması, kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Gaziantep'te; 4 Ticaret Meslek Lisesinin, 319 son sınıf öğrencisine uygulanan anket ile öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi uygulaması hakkındaki görüşleri ortaya konulmuş ve bu görüşler doğrultusunda, işletmelerde beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlar tespit edilerek, çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşletmelerde Beceri Eğitimi, Muhasebe Eğitimi, Staj, Ticaret Meslek Lisesi

Practicum Experience of Accounting Program Students at Trade Vocational High Schools: A Field Research in Gaziantep Province

Abstract: Accounting education in our country has very important part in vocational and technical educational activities. The need of accountant from goverment institutions to the private sector, from non-government al organizations to charities, from trade associations to cooperatives, and nearly in

all sector can be shown as a result of accounting education is so important. Trade high schools have an special importance in order to train personel for accountancy. In this paper, after the theoretical side of accounting education had given at trade high schools was examined roughly, aplication of skill training at businesses, which is the practical level of accounting education, was examined in detail. A questionnaire was implemented at 4 trade high school and 319 students in Gaziantep. Students opinions about accounting education, traning and problems was illustrated. In addition, solve ideas about vocational and technical education problems in Turkey were suggested in the last parf of the thesis.

Keywords: *Skill Training at Businesses, Accounting Education, Internship, Trade High School.*

Giriş

Günümüzde, gelişmiş ülkeleri buldukları konuma taşıyan unsurlardan birisi de; iyi planlanmış, pratiğe dönük, kendisinden beklenilenin farkında olan bir mesleki ve teknik eğitim sürecidir. Mesleki ve Teknik eğitim sayesinde, her alanda aranan ve istenen personel olma hedefi ile özetlenebilecek; olaylara müdahalede hızlı hareket edebilen, her duruma uyum sağlayabilen, alternatif bakış açıları geliştirebilen, teknolojiye aşina ve değişime açık bireyler yetiştirilebilecektir. Aranan ve istenen personel olma özelliği taşıyan bireyler, ülkenin yalnızca ekonomik gelişmesine katkı sağlamakla kalmayıp; sosyal, kültürel, hatta siyasal gelişimine de katkı sağlayacaktır. Çünkü yaptığı işi severek yapan, kendisiyle barışık, toplum için bir şeyler üreten her birey, hayata her zaman pozitif katkı sağlayacaktır.

Ülkemizde muhasebe eğitimi, mesleki ve teknik eğitim faaliyetleri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Muhasebenin bu kadar geniş bir alana yayılmış olması, muhasebe eğitimi almış işgücü ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Muhasebeye olan ihtiyaç ile birlikte, muhasebeden beklentiler de sürekli artmaktadır. İşletme yöneticilerinin, değişime uyum sağlayabilmeleri ve başarılı olabilmeleri için, sezgilere dayalı karar verme yaklaşımından ziyade, verilere dayalı karar verme yaklaşımını benimsemeleri gerekmektedir. Doğru karar verebilmek için gereksinim duyulan veriler ise, muhasebe biriminden elde edilebilecektir (Dalğar, 2012).

Muhasebeye olan ihtiyaç şüphesiz karar verme noktasında bulunan insanlara veri sunmaktan ibaret değildir. İş dünyasının büyüüp şekil değiştirerek daha karmaşık bir hale gelmesi, yeni yasal düzenlemeleri de zorunlu kılmıştır. Günden güne artan yasal yükümlülükler, işletmelerde muhasebe birimine olan ihtiyacın bir başka sebebi haline gelmiştir.

1. Muhasebe Eğitimi

Eğitim en genel manasıyla; bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla, istenilen yönde değişim meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Muhasebe ise farklı tanımları yapılabilmekle birlikte; işletmenin varlık ve kaynakları üzerinde değişiklik meydana getiren işlemlere ait bilgileri kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden ve yorumlayan bilimsel metottur (MEGEP, 2007: 4) şeklinde tanımlanabilir.

Muhasebe ve eğitimin tanımlarından yola çıkarak, eğitimi alacak bireyin kendi yaşantısı yoluyla bir değişim yaşaması ve değişimin, muhasebe tanımında ifade edilen teknik becerileri yapabilir hale gelmek şeklinde olması muhasebe eğitiminden beklenen sonuçlardandır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere muhasebe eğitiminde teorik bilgi tek başına yeterli değildir. Muhasebe eğitiminde teori ve uygulama birbirinin ayrılmaz parçasıdır. Eğitim süresince verilen temel bilgilerin, yeni verilecek bilgiler ile birlikte harmanlanması, birbiri ile bütünleşmesinin sağlanması ve bu bilgilerin, pratik uygulama ile pekiştirilmesi gerekir (Hatunoğlu, 2006).

Muhasebe eğitiminde unutulmaması gereken bir başka konu da, muhasebe ile ilgili mevzuatın sık sık değişikliğe uğraması nedeniyle, verilen eğitimin içeriğinin güncel olmasına dikkat edilmesi gerekliliğidir. Ayyıldız ve diğerleri (2006), muhasebe eğitiminin, muhasebe meslek mensuplarının mesleki bilgilerinin güncel tutmasını sağlayacak şekilde planlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

2. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Amacı

Küreselleşen dünyada, muhasebeden sağlanan verilere gereksinim günden güne artmış ve muhasebe, ekonomik hayat için daha önemli bir hale gelmiştir. İşletmeyle ilgili taraflar, ülke sınırları içinde kalmayıp, ülke sınırlarını aşmış, muhasebe biriminden üretilen bilgilerle uluslararası düzeyde de ilgilenilir duruma gelinmiştir. İlgili taraflar doğru, güvenilir, zamanlı ve karşılaştırılabilir muhasebe bilgileri talep etmektedirler. Buna bağlı olarak, işletmeyle ilgili tarafların gereksinim duyduğu bilgileri üretecek muhasebe meslek elemanlarının, sürekli güncel bilgi ve becerilerle donatılması, geliştirilmesi ve yetiştirilmesi önem kazanmaktadır (Şengel, 2010: 81).

Yardımcıoğlu ve diğerleri (2007), muhasebe eğitiminin temel amacını; finansal bilgileri doğru bir şekilde analiz ederek, anlaşılır ve güvenilir bir biçimde, ilgililere sunan öğrenciler yetiştirmek olduğunu ifade ediyorlar. Sayın ve diğerleri (2005), muhasebe eğitiminin amacını; finansal bilgileri derleyecek kişileri, doğru ve güvenilir finansal tabloların nasıl sunulması gerektiği

konusunda eğitmek ve uygulamaları da buna göre yönlendirmek olduğunu ileri sürmektedirler.

Milli Eğitim Bakanlığı, Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programında (2011:1) muhasebe ve finansman alanının, işletmeler açısından yasal zorunluluğuna vurgu yapılarak; “ülkemizde faaliyet gösteren tüm iş kollarının ortak ihtiyacı olan ve yasal zorunluluk taşıyan muhasebe ve finansman alanında gerçekleştirilecek sistemli bir eğitimin, ülkemiz için büyük önemi vardır. Hem ülkemizde faaliyet gösteren tüm iş kollarının, hem de çalışma alanları muhasebe ve finansman olan özel iş kollarının, personel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için muhasebe ve finansman alanında öğretim programlarının oluşturulması, mesleki eğitimimiz açısından çok önemlidir” denilmektedir.

3. Ticaret Meslek Liseleri

Ticaret Meslek Liseleri; Muhasebe ve Finansman, Pazarlama ve Perakende, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Bilişim Teknolojileri, Elektrik-Elektronik Teknolojileri, Adalet ve Ulaştırma Alanlarında, kamu ve özel sektörde görev alacak veya kendi başına iş yapabilecek, nitelikli insan gücünün yetiştirildiği, ortaokul sonrası dört yıl eğitim-öğretim veren okullardır. Ticaret Meslek Liselerinde, Türk Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilere lise seviyesinde, asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle, onlara kişi ve toplumun sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik, meslekî ve teknik alanlarda formasyon kazandıran, öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde; hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulanmaktadır (TTÖGM, 2010).

Türkiye’de muhasebe eğitiminin verildiği ilk Ticaret Meslek Lisesi, 1883 yılında, zamanın Ticaret Nazırı olan Suphi Paşanın çalışmaları sonunda, İstanbul’da “Hamidiye Ticaret Mektebi-i Alisi” adıyla kurulmuştur. II. Meşrutiyet döneminde, okulun öğretim programlarında değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca, okulun teşkilatında da 3 yıllık orta dereceli kısım, 3 yıllık da yüksek dereceli kısım şeklinde değişiklik yapıldı. Okulun 3 yıllık orta dereceli kısmında genel ticaret bilgileri uygulamalı olarak, yüksek dereceli kısmında da teorik dersler veriliyordu (Özkurt, 2001: 22).

Ticaret Meslek Liselerinin Muhasebe ve Finansman Alanında; işletmelerin kuruluşu, faaliyetlerine ait belgelerin tasnifi, kayıt işlemleri, dosyalama ve arşivleme işlemleri, raporlama, analiz etme, dış ticaret mevzuatı, gümrük işlemleri, muhasebe kayıtları, finans ve borsa hizmetleri gibi işlemlerin gerçekleştirilmesine yönelik eğitim verilmektedir. Bilgisayarlı muhasebe dalı, dış

ticaret ofis hizmetleri dalı ve finans ve borsa hizmetleri dalı olarak üç dala ayrılmıştır (Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, 2011).

4. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması

Meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumları, öğrencilerinin; beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme ve kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarına, işletmelerde beceri eğitimi denir (Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 4. Madde).

Öğrencilerin, öğrenim sonrasında atılacakları iş hayatına daha rahat adapte olabilmeleri ve mesleki tecrübe kazanmaları için çeşitli staj uygulamaları yapılmaktadır. Gerek öğrencilerin öğrenim süresinde edindikleri teorik bilgileri iş yaşamında pratiğe dökülebilmeleri, gerekse iş yaşamı öncesi mesleki tecrübeler kazanmaları ve bu tecrübelerle iş yaşamının sorunlarına hazırlıklı olmaları açısından staj dönemi, öğrenimin önemli parçalarından biridir (Karacan ve diğ., 2004:168).

Mesleki ve Teknik Eğitim okullarında işgücünün yetiştirilmesi okul ve sanayi işbirliğine dayanmaktadır. Öğrenciler kuramsal eğitimlerini, okullarında öğretmenlerinden, beceri eğitimlerini, işyerlerinde usta öğretici ve eğitici personelden almaktadırlar. Bu eğitimin başarısı, ilgili kuruluşların her düzeyde sıkı işbirliği ve uyumuyla sağlanabilir (Özcan ve diğ., 2008: 321).

Mesleki ve teknik eğitimde, iş dünyasının beklentileri ve öğrenci ilgi ve ihtiyaçları ile örtüşen öğrenme ürünlerinin oluşumunun sağlanması, gerek ülke ekonomisinin gelişmesinde, gerek mesleki eğitim sonrası istihdamın kolaylaşmasında, gerekse işlerinde mutlu bireyler yaratılarak, toplumsal huzurun sağlanmasında oldukça önemlidir (Adıgüzel, 2009: 115).

İşletmelerde beceri eğitimi uygulaması, Ticaret Meslek Lisesinde teorik eğitim dönemini tamamlamış öğrencilere, iş hayatının gereklerini yerinde görme imkânı vermektedir. Bu dönemde temel amaç, teorik bilginin pratiğe dönüştürülmesinin sağlanmasıdır.

Beceri eğitiminin yapılacağı işletmelerin belirlenmesinde de, ilgili eğitim kurumları son derece titiz davranmak ve kanunun ön gördüğü şartları yerine getiren kurumları uygulamanın içine almak zorundadır (Üstün ve diğ., 2010: 6).

5. Alan Araştırması

Mesleki ve teknik eğitimin kalitesi ile toplumun ekonomik ve sosyal gelişmişliği arasında çok yakın bir ilişki vardır. Mesleki eğitimin amacına ulaşabilmesi için dikkat edilmesi gereken başlıca unsur; verilen eğitimin pratiğe dönük olmasıdır. Fer (2000:2), "Meslekî eğitim, yetiştirdiği işgücünün, iş

hayatındaki başarısı oranında etkili olmaktadır. Gelecek yılların yaratacağı değişimler ve ortaya çıkacak yeni ihtiyaçlar dikkate alındığında, iş hayatındaki gelişmelerin izlenerek gerekli değişikliklerin eğitime yansıtılması ile meslekî ve teknik eğitime dinamik bir yapı kazandırılacağı konusunda kuşku bulunmamaktadır” diyerek mesleki eğitimin başarısının iş hayatıyla etkileşimiyle ilişkisine vurgu yapmaktadır.

Ülkemizde, muhasebe eğitiminin verildiği eğitim kurumlarının başında, Ticaret Meslek Liseleri gelmektedir. Ticaret Meslek Liselerinin, sektöre ara eleman yetiştirme misyonu gereğince, mezun ettiği öğrencilerin iş dünyasınca istenen özellikleri taşıyor olması gerekmektedir. Üstün ve diğerleri (2012), Okul ile sektör iş birliğinin bir zorunluluk olduğunu, işbirliğindeki temel amacın, iş dünyasında ihtiyaç duyulan yeteneklerle, okullarda kazandırılan becerilerin birbirine yaklaştırmak olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma Ticaret Meslek Lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin, işletmelerde beceri eğitimi uygulamasının verimliliğinin artırılması, aksaklıkların tespit edilmesi, tespit edilen aksaklıklarla ilgili çözüm önerileri sunulması amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada, 26 sorudan oluşan bir anket hazırlanarak, işletmelerde beceri eğitimi uygulaması hakkında öğrenci görüşleri alınıp, uygulamanın öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin gelişimi için yeterli olup olmadığı araştırılmış ve işletmelerde beceri eğitiminin verimliliğine dair tespitlerde bulunulmuştur.

5.2. Araştırmanın Uygulama Alanı

Anket, Gaziantep ilinin Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde bulunan Ticaret Meslek Liselerinde uygulanmıştır. Ankete katılan 342 öğrencinin tamamı muhasebe bölümü son sınıf öğrencisidir.

5.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Anket yöntemi kullanılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin; cinsiyetleri, staj yapılan işletmede çalışan personel sayısı, staj yapılan işletmenin türü gibi bilgilere de ulaşılmaya çalışılmıştır. Anketin temelini likert ölçekli sorular oluşturmaktadır. Anketin sonunda 5 adet çoktan seçmeli soru sorulmuş, sorulan sorulara diğer seçeneği de eklenerek cevapların daha kapsayıcı olması sağlanmıştır. Ayrıca soruların yazımında lise öğrencilerinin anlayacağı bir dil kullanılmaya çalışılmıştır.

Anket soruları hazırlanırken konu ile ilgili aşağıdaki kişilerden görüş alınmıştır:

- Ticaret Meslek Lisesi kurum müdür ve müdür yardımcıları

- Ticaret Meslek Lisesinde stajyer öğrencilerin kontrolü için görevlendirilen koordinatör öğretmenler,
- İşletmelerde beceri eğitimi yapan stajyer öğrenciler,
- Bünyesinde stajyer öğrenci bulunan işletmelerin usta öğreticileri

Konu ile ilgili kişilerle yapılan görüşmeler neticesinde, sorulmasında fayda görülmeyen sorular çıkarılmış, benzer sorular aynı grupta toplanmış ve eklenmesi gereken sorular eklenmiştir. Son olarak öğrencilere, işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili önerilerinin olup olmadığı sorularak, önerisi olan öğrencilerin yazmaları için bir bölüm ayrılmıştır. Anketi uygulamadan önce, öğrencilere sorularla ilgili gerekli açıklamalar yapılmıştır.

5.4. Araştırmanın Varsayımları

- Anketin gönüllü öğrencilere uygulandığı,
- Anketin uygulandığı öğrencilerin, soruları doğru anlayarak doğru cevapladığı,
- Anketin uygulandığı öğrencilerin, soruları cevaplarken etki altında bırakılmadığı,
- Anketin uygulandığı örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

5.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Anket,

- 2013 yılında Gaziantep ilinde uygulanmıştır.
- Ahmet Erkul TML, Bedriye Haluk Özmen TML, Aysel İbrahim Akınal Anadolu TML ve Hacı Hatice Mustafa Gençten TML'de uygulanmıştır.
- Son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.
- Sadece muhasebe bölümü öğrencilerine uygulanmıştır.

5.6. Uygulanan Anketin Analizi

Bu araştırma için, 395 adet anket formu elden dağıtılıp, 342 adet toplanabilmiştir. Toplanan anketlerden 23 tanesi, veri eksikliği nedeniyle değerlendirmeye alınmamış, kalan 319 anket analize tabi tutulmuştur. Anket sonucu elde edilen veriler, SPSS 19 programına girilerek, %95 güven aralığında analizler yapılmıştır. Güvenirlilik analizi yapıldıktan sonra, ikiden fazla grup arasındaki farklılıkların analizi için Tek Yönlü Varyans Analizi olan One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Bulunan anlamlı farklılıkların grup içinde hangi alt gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için Post Hoc-Tukey testi kullanılmıştır.

5.7. Araştırmaya Ait Bulgular

5.7.1 Demografik Bilgiler

Anket katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ait dağılımı Tablo-1'de gösterilmiştir.

Tablo-1: Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Cinsiyet	Kişi	%	Staj Kurumunu Kimin Bulduğu	Kişi	%
Kadın	200	63	Aile-Yakınlarım	141	44
Erkek	119	37	Tarafından	93	29
			Okulum Tarafından	85	27
			Kendim Buldum		
Staj Yapılan Kurumdaki Çalışan Sayısı	Kişi	%	Staj yapılan Kurum Türü	Kişi	%
10'dan Az	153	48	Firmanın Muhasebe Departmanı	123	39
10-50 Arası	90	28	Muhasebe Bürosu	109	34
50'den Fazla	76	24	Kamu Kurumu	39	12
			Bankalar	21	7
			Muhasebe Dışı	27	8
Ticaret Meslek Lisesini Tercih sebebi	Kişi	%			
Çevremin Tavsiyesi	110	35			
Sbs / Diploma Notu	94	29			
Kolay İş Bulma Avantajı	80	25			
Diğer	35	11			

5.7.2 Güvenirlik Analizi

Ölçeğin güvenirliliğini sınamak amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha değeri Tablo-2 de görülmektedir:

Tablo-2:Cronbach's Alpha Değeri

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
0,806	26

Güvenlik değeri düşük bulunan 3 soru anketten çıkarıldıktan sonra hesaplanan Cronbach Alpha değeri ise Tablo-3'te görülmektedir.

Tablo-3: Düzenlenmiş Cronbach's Alpha Değeri

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
0,833	23

Sosyal bilimlerde, ölçeklerin içsel güvenilirliğini ölçmede yaygın olarak kullanılan Cronbach Alfa katsayısı 0,70 üzerinde çıktığından, ölçeğin yeterli güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilmektedir (Bektaş ve diğ., 2013).

5.7.3. Faktör Analizi

Yapılan faktör analizi sonucu 23 sorudan oluşan bu anket öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin yeterliliği hakkındaki düşüncelerini % 62 oranında ölçmektedir.

Tablo-4: Faktör Analizi

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,572	19,051	19,051	4,572	19,051	19,051
2	1,792	7,465	26,516	1,792	7,465	26,516
3	1,486	6,192	32,708	1,486	6,192	32,708
4	1,355	5,645	38,353	1,355	5,645	38,353
5	1,257	5,237	43,59	1,257	5,237	43,59
6	1,218	5,076	48,666	1,218	5,076	48,666
7	1,174	4,893	53,558	1,174	4,893	53,558
8	1,033	4,303	57,861	1,033	4,303	57,861
9	1,018	4,243	62,104	1,018	4,243	62,104

5.7.4 Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması Hakkındaki Görüşleri İle Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki

Stajyer öğrencilerin staj uygulaması hakkındaki görüşleri ile öğrencilerin cinsiyet, staj yaptıkları kurum türü, staj yaptıkları kurumdaki çalışan sayısı, staj yerini bulan kişi/kurum ve ticaret meslek liselerini tercih etme sebebi gibi değişkenlerin ilişkisini tespit etmek amacıyla %95 güven aralığında ANOVA testi uygulanmıştır. Bulunan anlamlı farklılıkların grup içinde hangi alt gruptan kaynaklandığını tespit etmek içinde Post Hoc-Tukey testi kullanılmıştır.

1. İşletme ile ilgili uymam gereken kurallar, staja başlarken ilgililer tarafından anlatıldı.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	62	% 20
Katılmıyorum		
Kararsızım	20	% 6
Katılıyorum	237	% 74

Kesinlikle Katılıyorum		
------------------------	--	--

Staj yaptığı kurumu, okulu tarafından bulunan öğrencilerde bu soruya katılma oranı (3,51) iken, staj yaptığı kurumu ailesi ve yakınları tarafından bulunan öğrencilerde katılma oranı (4,08) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yerini bulan kişi/kurumdan kaynaklandığı söylenebilir.

2. İşletmede farklı farklı işler yaparak tüm alanlarda bilgi sahibi olabiliyorum.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	71	% 23
Katılmıyorum		
Kararsızım	49	% 15
Katılıyorum	199	%62
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

3. İşletmeler, stajyer öğrencileri eğitmekten çok, eğitim dışı işlerini yaptırmak için kullanıyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	113	% 36
Katılmıyorum		
Kararsızım	61	% 19
Katılıyorum	145	% 45
Kesinlikle Katılıyorum		

Staj yaptığı kurumu kendisi bulan öğrencilerde bu soruya katılma oranı (2,46) iken, Staj yaptığı kurumu ailesi ve yakınları tarafından bulunan öğrencilerde katılma oranı (3,08) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yerini bulan kişi/kurumdan kaynaklandığı söylenebilir.

4. İşletmede sürekli aynı işleri yapıyor olmak beni beceri eğitiminden soğutuyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	112	% 35
Katılmıyorum		
Kararsızım	47	% 15
Katılıyorum	160	% 50
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

5. Gelişim tablosunda (Dönem başında işletmeye verilen, staj sürecinde, öğrencilere öğretilmesi gereken konuların gösterildiği tablo) yer alan konular, işyerindeki usta öğreticim tarafından uygulamalı olarak anlatılıyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	154	% 48
Katılmıyorum		
Kararsızım	68	% 21
Katılıyorum	97	% 33
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

6. Beceri eğitim esnasında yaptığım uygulamalar, usta öğreticim tarafından tek tek değerlendirilir.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	89	% 28
Katılmıyorum		
Kararsızım	57	% 18
Katılıyorum	173	% 54
Kesinlikle Katılıyorum		

Staj yaptığı kurumu ,okulu tarafından bulunan öğrencilerde bu soruya katılma oranı (3,15) iken, Staj yaptığı kurumu ailesi ve yakınları tarafından bulunan öğrencilerde katılma oranı (3,65) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yerini bulan kişi/kurumdan kaynaklandığı söylenebilir.

7. İşletmedeki usta öğreticim, programlarda yer alan bilgi ve becerileri aktarmada yeterlidir.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	95	% 30
Katılmıyorum		
Kararsızım	59	% 18
Katılıyorum	165	% 52
Kesinlikle Katılıyorum		

Staj yaptığı kurumu, okulu tarafından bulunan öğrencilerde bu soruya katılma oranı (2,97) iken, Staj yaptığı kurumu ailesi ve yakınları tarafından bulunan öğrencilerde katılma oranı (3,54) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan

bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yerini bulan kişi/kurumdan kaynaklandığı söylenebilir.

8. Beceri eğitim yaptığım işletmede stajyer öğrencilerin eğitimi için bir 'eğitim birimi' oluşturuldu.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	221	% 70
Katılmıyorum		
Kararsızım	46	% 14
Katılıyorum	52	% 16
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

9. Beceri eğitimi esnasında devamsızlık takibim işletme tarafından yapılmaktadır.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	48	% 15
Katılmıyorum		
Kararsızım	13	% 4
Katılıyorum	258	% 81
Kesinlikle Katılıyorum		

Stajını; 10 kişiden az çalışanın olduğu bir kurumda yapan öğrencilerin bu soruya katılma oranı (3.81) iken, 50 kişiden fazla çalışanın olduğu bir kurumda yapan öğrencilerin katılma oranı (4.23) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yapılan kurumdaki çalışan sayısından kaynaklandığı söylenebilir.

10. Okulda aldığım mesleki eğitim, iş yerinde bana verilen görevleri yerine getirmemde yeterli oluyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	103	% 32
Katılmıyorum		
Kararsızım	56	% 18
Katılıyorum	160	% 50
Kesinlikle Katılıyorum		

Stajını; Muhasebe bürosunda yapan öğrencilerin bu soruya katılma oranı (3.51), Bir Firmanın Muhasebe Departmanında yapan öğrencilerin katılma oranı (3.38), Bankada yapan öğrencilerin katılma oranı (3,36) ve Muhasebe Dışı bir kurumda yapan öğrencilerin katılma oranı (2.22) olarak gerçekleşmiştir.

Muhasebe Dışı bir kurumda staj yapan öğrencilerin katılma oranı ile diğer kurumlarda staj yapan öğrencilerin katılma oranı arasında ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yapılan kurum türünden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

11. Koordinatör öğretmenim staj yaptığım işyerinde karşılaştığım sorunların çözümünde bana yeteri kadar yardımcı oluyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	80	% 25
Katılmıyorum		
Kararsızım	43	% 13
Katılıyorum	196	% 62
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

12. Muhasebe derslerini veren öğretmenlerim, Muhasebe bürolarında ve/veya Muhasebe departmanlarında yapılan iş ve işlemler konusunda yeterince bilgi sahibidir.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	60	% 19
Katılmıyorum		
Kararsızım	64	% 20
Katılıyorum	195	% 61
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

13. Okuldaki meslek ders kitaplarının içeriği, iş hayatındaki uygulamaların yerine getirilebilmesi için yeterlidir.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	146	% 46
Katılmıyorum		
Kararsızım	87	% 27
Katılıyorum	86	% 27
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

14. İşletmelerde Beceri Eğitimi planı (İşletme tarafından, staj süresince hangi konuların hangi tarihte anlatacağını gösteren plan) okul idaresi tarafından, staj eğitimime başlarken işletmeye verildi.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	84	% 27
Katılmıyorum		
Kararsızım	71	% 22
Katılıyorum	164	% 51
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

15. Okul idaresi tarafından hazırlanan iş dosyası (Öğrencinin staj eğitimi süresince yaptığı faaliyetleri özetlediği, doldurduğu evraklardan örneklere yer verdiği dosya) dönem başında tarafıma verildi.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	40	% 12
Katılmıyorum		
Kararsızım	32	% 11
Katılıyorum	247	% 77
Kesinlikle Katılıyorum		

Kadın öğrenciler de bu soruya katılma oranı (4,14) iken, erkek öğrenciler de katılma oranı (3,75) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde cinsiyetten kaynaklandığı söylenebilir.

16. Koordinatör öğretmenim tarafından, iş dosyamın nasıl doldurulacağı hakkında bilgilendirildim.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	89	% 28
Katılmıyorum		
Kararsızım	44	% 14
Katılıyorum	186	% 58
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

17. Koordinatör öğretmenim iş dosyamı usulüne göre doldurup doldurulmadığımı kontrol ediyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	104	% 32
Katılmıyorum		
Kararsızım	50	% 16
Katılıyorum	165	% 52
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

18. Koordinatör öğretmenim staj yaptığım işletmeye gelince benimle görüşüyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	59	% 19
Katılmıyorum		
Kararsızım	26	% 8
Katılıyorum	234	% 73
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

19. İşletmelerde beceri eğitiminden aldığım puanlar başarıyı tam olarak yansıtıyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	36	% 11
Katılmıyorum		
Kararsızım	41	% 13
Katılıyorum	242	% 76
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

20. İşletmedeki beceri eğitimi beni çalışma hayatına hazırlamak için yeterlidir.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	70	% 22
Katılmıyorum		
Kararsızım	68	% 21
Katılıyorum	181	% 57
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

21.Staj yaptığım işletmeden mezun olduktan sonra çalışmak üzere iş teklifi aldım.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	115	% 36
Katılmıyorum		
Kararsızım	53	% 17
Katılıyorum	151	% 47
Kesinlikle Katılıyorum		

Stajını; Muhasebe bürosunda yapan öğrencilerin bu soruya katılma oranı (3.45), Bir Firmanın Muhasebe Departmanında yapan öğrencilerin katılma oranı (3.30) ve Muhasebe Dışı bir kurumda yapan öğrencilerin katılma oranı (2.51) olarak gerçekleşmiştir. Muhasebe Dışı bir kurumda staj yapan öğrencilerin katılma oranı ile diğer kurumlarda staj yapan öğrencilerin katılma oranı arasında ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde staj yapılan kurum türünden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

22. İşletme, maaş olarak asgari ücretin en az 2/3 'ünü ödüyor.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	124	% 39
Katılmıyorum		
Kararsızım	44	% 14
Katılıyorum	151	% 47
Kesinlikle Katılıyorum		

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bu soruya verdikleri cevap arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

23.Ticaret meslek lisesinden mezun olmam iş bulmamda bana fayda sağlar.	Kişi Sayısı	Oran
Kesinlikle Katılmıyorum	42	% 13
Katılmıyorum		
Kararsızım	67	% 21
Katılıyorum	210	% 66
Kesinlikle Katılıyorum		

Ticaret Meslek Lisesini tercih etme sebebi olarak, kolay iş bulma avantajını gösteren öğrencilerin bu soruya katılma oranı (4,08) iken, Sbs/Diploma puanı sebebiyle Ticaret Meslek Lisesini tercih eden öğrenciler de

katılma oranı (3,60) olarak gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu farkın ($p=0,000<0,05$) anlamlılık seviyesinde Ticaret Meslek Lisesini tercih sebebinden kaynaklandığı söylenilebilir.

Sonuç

1- İşletmede beceri eğitimi uygulamasında öğrencinin çok yönlü olarak gelişmesi hedeflenmelidir. İşletmede mesleki olarak ortaya konulan tüm faaliyetler hakkında eğitime tabi tutulan öğrenci, yapılan iş ve işlemler arasındaki bağlantıyı görüp sebep sonuç ilişkisi kurarak daha geniş bir bakış açısına sahip olabilecektir. Ankete katılan öğrencilerin 1/3' ü işletmede farklı işler yaparak tüm alanlarda bilgi sahibi olduğunu düşünmüyor, bu sonuç bize işletmelerde beceri eğitimi uygulaması yapan öğrencilerin, farklı işler yapma ve işin geneli hakkında bilgi sahibi olma oranının yeterli olmadığını göstermektedir.

2- İşletmelerde beceri eğitimi uygulaması, stajyer öğrenciler için iş hayatının kendilerinden beklediği yeterlilikleri kazanma sürecidir. Öğrenciler bu süreçte seçtikleri meslek ile ilgili edinmiş oldukları teorik bilgileri pratik bilgiye dönüştürmeye çalışırlar. Bu önemli süreçte öğrenciler kendi alanları ile ilgisi olmayan, zaman kaybettirici eğitim dışı işlerle meşgul edilmemelidir. Ankete katılan öğrencilerin yarısından fazlası, işletmelerin stajyer öğrencileri eğitmekten çok eğitim dışı işlerini yaptırmak için kullandığını düşünmektedir.

3- Stajyer öğrenciler sürekli aynı işleri yapmak yerine işletmedeki farklı iş ve işleyişleri de görmeli ve işin gereklerini öğrenmelidirler. Böylece hem 2.maddede belirtilen tüm alanlarda bilgi sahibi olma avantajını elde edecekler, hem de aynı işleri yapmaktan dolayı oluşabilecek sıkılma ve stajdan soğuma problemi ortadan kalkacaktır. Ankete katılan öğrencilerin yarısından fazlası İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasında sürekli aynı işleri yapmanın kendilerini beceri eğitiminden soğuttuğunu düşünmektedir.

4- Gelişim tablosunda (Dönem başında işletmeye verilen, staj süresince öğrencilere öğretilmesi gereken konuların gösterildiği tablo) yer alan konular, işletmedeki usta öğreticiler tarafından uygulamalı olarak anlatılmalıdır. Ankete katılan öğrencilerin yarısından fazlası usta öğreticilerin gelişim tablosundaki konuları kendilerine anlatmadığını ifade etmiştir. Bu sonuca göre stajyer öğrencilerin çoğunluğu gelişim tablosundaki müfredatın öğrenilmesi konusunda kendi hallerine bırakılarak desteklenmemiştir.

5- Usta öğreticiler, gelişim tablosunda yer alan konulara hakim olduğu kadar, konuların öğrencilere aktarılmasında da yeterli olmalıdır. Teorik bilgiyi pratik bilgi ile yoğuramayan daha da önemlisi bunu öğrenciye anlatamayan bir usta öğreticinin, stajyer öğrencilere fayda sağlayamayacağı aşikârdır. Ankete katılan öğrencilerin 1/3'ü usta öğretileri, gelişim tablosunda yer alan bilgi ve becerileri aktarmada yeterli görmemekteler. Oranlardan anlaşılacağı üzere usta öğreticilerinde belirlenen kurumlarca eğitime tabi tutulması gerekmektedir. Söz

konusu eğitimin içeriği, öğrencilere bilgi ve becerilerin aktarılması ekseninde olacağı için, pedagojik ağırlıklı olarak planlanmalıdır.

6- Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği gereğince 10 ve daha fazla öğrenciye beceri eğitimi yaptıracak işletmelerin, stajyer öğrencilerin eğitilmesi için hususi bir eğitim birimi oluşturmaları zorunlu tutulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin 4/5'i staj yaptıkları işletmede stajyer öğrencilerin eğitimi için eğitim birimi oluşturulmadığını ifade etmekte. İşletmelerin bahsedilen eğitim birimlerini kurmaları için teşvik edici yasal düzenleme yapılmalıdır.

7- Ticaret Meslek Liselerinde verilen mesleki eğitimin, işletmelerde staj eğitimi gören öğrencilerin kendilerine verilen görevleri yerine getirebilecek nitelikte olması gerekmektedir. Ankete katılan öğrencilerin yarıya yakını okulda verilen mesleki derslerin işletmelerde kendilerine verilen görevleri yerine getiremeyecek düzeyde olduğunu savunmaktalar. Ortaya çıkan sonuca göre Ticaret Meslek Liselerindeki meslek derslerinin müfredat ve işleniş şekli revize edilerek, günün şartlarına göre güncellenmeli ve pratiğe dönük bir hal almalıdır.

8- Koordinatör öğretmen, stajyer öğrencilerin beceri eğitimi esnasında karşılaştıkları sorunları çözebilmeli. Ankete katılan öğrencilerin 1/3 'ü koordinatör öğretmenin staj yaptığı işletmede sorunlarını çözmeye konusunda kendilerine yeterli kadar yardımcı olmadığını düşünüyor. Beceri eğitiminin daha verimli olabilmesi için sürecin sorunsuz işlemesi gerekmektedir, bu bağlamda koordinatör öğretmenler mesleki ve teknik eğitim yönetmeliğinde kendileri için tanımlanan görevleri yerine getirmeleri için yasal düzenlemeler yapılabilir.

9- Muhasebe öğretmenlerinin öğrencilerini, muhasebe bürolarının ve/veya işletmelerin muhasebe departmanlarının ihtiyaç duyduğu niteliklerle donanmış olarak yetiştirmeleri gerekmektedir. İş hayatının gerektirdiği özelliklere göre öğrenci yetiştirebilmenin ilk şartı, iş hayatının gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmaktır, yani öncelikle öğretmen pratik hayatın gereklerini yerine getirebilecek özellikte olmalıdır. Muhasebe öğretmenlerinin mesleki anlamda pratik bilgilerinin artırabilmeleri için;

- a) Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine atandıkları yılda almış oldukları adaylık eğitimin formatı değiştirilmelidir. Adaylık eğitimi şu an ki uygulamasıyla Devlet memurluğu ile ilgili anlatılması gereken mevzuatın yanı sıra; Tarih, Coğrafya, Türkçe gibi KPSS ile yeterliliği ölçülmüş olan derslerin tekrar verilmesi ve öğretmenlerin bu derslerden tekrar sınanması şeklinde uygulanmaktadır. Öğretmenler yeni başladıklarını mesleğin kanuni gereklerini, hak, ödev ve sorumluluklarını öğrenmeli ancak daha önce test edilmiş ve başarılı sayılmış özellikleri tekrar sınava tabi tutulmamalıdır. Meslek dersleri öğretmenleri stajyer öğretmenlik döneminde yasal düzenleme yapılarak bahse konu dersler yerine, yetiştirecekleri öğrencilerin çalışacağı işletmelerde bizzat staj yapmalı bu suretle öğrencilerini neye göre hazırlayacaklarını bilmelidirler.

- b) Muhasebe öğretmenleri lisans eğitiminde yalnızca teorik eğitim almaktadırlar. Ancak yetiştirdikleri öğrencileri iş hayatının gereklerine göre hazırlayabilmek için muhasebe bürolarında ve/veya işletmelerin muhasebe departmanlarında yapılan iş ve işlemler hakkında yeterince pratik bilgi sahibi olamıyorlar. Bu sorunun çözümü için lisans eğitimi sırasında sanal bir muhasebe bürosu oluşturulabilir. Oluşturulan sanal muhasebe bürosunda her öğrencinin bir işletmesi olmalı ve öğrenci işletmenin kuruluş işlemleri, işçi işe giriş çıkış işlemleri, SGK işlemleri, ihracat-ithalat işlemleri, dönem sonu muhasebe işlemleri gibi muhasebe bürolarında yapılan tüm işlemleri mezun olduğunda yapabiliyor olmalı. Söz konusu eğitim 4 yıla yayılarak lisans eğitimi bitiren muhasebe öğretmeni, ortalama bir işletmenin ticari hayatı boyunca yapacağı tüm işlemleri uygulayarak öğrenmeli.

10- Verilen eğitimin daha kaliteli olabilmesi için eğitim araç gereçlerinin de yeterli olması gerekmektedir. Okulda verilen mesleki ders kitaplarının içeriği anlaşılır, güncel ve hedefe dönük olmalıdır. Ankete katılan öğrencilerin 2/3'ü meslek derslerinin içeriğinin iş hayatındaki uygulamaları yerine getirmek için yeterli olmadığını düşünüyor. Mesleki ders kitapları, sektör temsilcilerinin de görüşü alınarak, günün şartlarına göre revize edilmelidir.

11- İşletmelerde beceri eğitiminin hedefine ulaşabilmesi için belli bir plan ve program dâhilinde yürütülmesi gerekmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için koordinatör öğretmen tarafından hazırlanacak işletmelerde beceri eğitimi yıllık planı, beceri eğitiminin başlangıcında işletmeye teslim edilmelidir. Ankete katılan öğrencilerin yaklaşık yarısı işletmelerde beceri eğitimi yıllık planının okul idaresince işletmeye verilmediğini ifade etmişlerdir. Yapılacak planın doğru bir şekilde uygulanması ile hedeften sapmadan sonuca daha çabuk ulaşılabacaktır. Bu sebeple okul idaresi ve koordinatör öğretmenin yıllık planı hazırlayarak eğitimin başında işletmeye teslim etmeleri önem arz etmektedir.

12- Okul idaresi tarafından, işletmelerde beceri eğitimi uygulaması başlangıcında öğrencilere verilen iş dosyasının, koordinatör öğretmen tarafından nasıl doldurulacağını anlatılması gerekir. Ankete katılan öğrencilerin 1/3'ü koordinatör öğretmenlerinin iş dosyasının nasıl doldurulacağını kendilerine anlatmadığını öne sürmektedirler. Koordinatör öğretmenler staj başlangıcında, iş dosyasını hangi esaslara göre tanzim etmeleri gerektiğini öğrencilere anlatmalılar.

13- İşletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilere, başarı durumlarını göstermek üzere işletme tarafında dönem sonlarında not verilmektedir. Ankete katılan öğrencilerin tamamına yakını işletmenin verdiği notun başarılarını yansıttığını düşünüyor. Oranın bu kadar yüksek çıkmasında işletmelerin not vermede fazlaca cömert davranmasının etkili olduğu söylenebilir.

14- İşletmelerde beceri eğitimi uygulaması Ticaret Meslek Liselerinin son sınıfında uygulanmaktadır. Öğrenciler beklentilerinin ne olduğunu bilmedikleri

çalışma hayatı için, üç yıl boyunca okulda teorik dersler görmekteler. Ankete katılan öğrencilerin 3/4' ü beceri eğitiminin okula başladıkları yılda verilmesinin daha doğru olacağını düşünüyorlar. Okulun ilk yılında işletmelere gidecek öğrenciler, iş hayatının gereklerini ve beklentilerini görecektir diğeri bir tabirle gerçek hayatla tanışacak ve kendilerini iş hayatının gereklerine göre hazırlama imkanı bulabileceklerdir.

15- Ticaret Meslek Liselerinin önemli amaçlarından birisi ilgili alanlara ara eleman yetiştirmektir. Ankete katılan öğrencilerin 3/5'i staj yaptığı işletmeden iş teklifi aldığını ifade ediyor. Beceri eğitimi yapılan işletmelerden, personel ihtiyacı olmayan işletmelerin de olabileceği düşünüldüğün de, ortaya çıkan oran iyi sayılabilir. Buradan, "Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan öğrencilerin yarısından fazlasının, özel sektör tarafından, işletmelerinde çalışabilir yeterlilikte görüldüğü sonucu çıkarılabilir.

16- Mesleki Eğitim kanununa göre, işletmelerde meslek eğitimi gören örgün eğitim öğrencilerine, asgari ücretin net tutarının; on ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 30'undan, ondan az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde 15'inden, aşağı ücret ödenemez. Ankete katılan öğrencilerin yarıya yakını asgari ücretin 2/3'ü kadar ücret alamadığını ifade ediyor. Öğrencilerin stajyerlik dönemini daha istekli ve verimli geçirmesi için teşvik edici yasal düzenlemeler yapılarak öğrencilere hak ettikleri ücretin ödenmesi sağlanabilir.

17- Beceri eğitiminin istenen hedeflere ulaşabilmesi, öğrencilere hedeflenen davranışların kazandırılabilmesi için beceri eğitiminin yapılacağı işletmenin niteliği büyük önem arz etmektedir. Okul idaresinin staj yapılacak işletmeleri seçici davranarak belirlemesi ve öğrencileri staj yapılacak işletmelere yönlendirmesi daha doğru olacaktır. Ankete katılan öğrencilerin sadece 1/3'ü staj yaptığı işletmenin okul idaresi tarafından belirlendiğini ifade etmiştir. Okul idaresinin staj yapılacak işletmelerin eğitim verebilme özelliğini daha doğru analiz edeceği varsayımıyla, öğrencilerin okul idaresi tarafından işletmelere yerleştirilmesi sağlanmalıdır. Böylece kâğıt üzerinde gösterilen sahte staj yapma durumları da ortadan kaldırılabilecektir.

18- Ticaret Meslek Liselerine öğrenci kabulü TEOG puanı veya Diploma puanı esasına göre yapılmaktadır. Akademik bir hedefi olmayan TML öğrencilerinin, akademik başarı ölçütü ile okula kabulü bir tezat oluşturmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin 3/5' inden fazlası Ticaret Meslek Liselerine öğrenci kabulünde temel kriterin, mesleki ilgi ve mesleki yatkınlık olması gerektiğini savunmaktalar. Binici ve diğerleri (2004) Öğrencilerin, kişisel kabiliyetleri doğrultusunda, yatkın oldukları alanlara yönlendirilirken; okul, aile ve öğrencinin işbirliği içinde olması gerektiğini savunmaktadırlar. Meslek liselerine öğrenci kabulünde, alanında uzman kişilerce oluşturulacak komisyonların, öğrencileri ilgi ve kabiliyetlerine göre yönlendirmelerinin başarıyı artıracığı beklenebilir.

19- Koordinatör öğretmenler, öğrencilerin staj yaptığı işletmeleri Mesleki ve Teknik Eğitim yönetmeliğine göre her hafta ziyaret etmelidir. Ankete katılan öğrencilerin sadece 1/20'si koordinatör öğretmenlerinin işyerlerin haftada bir ziyaret ettiğini ifade ediyor. İşletmelerin yoğunluğu, çok sık ziyaret edilmelerinden dolayı oluşabilecek rahatsızlıklar sebebiyle koordinatör öğretmenlerin yönetmelikte geçen işletmeleri her hafta ziyaret etme zorunluluğu gözden geçirilebilir. Ancak koordinatör öğretmenlerin en fazla iki haftada bir işyerlerini ziyaret etmesi sağlanmalı, söz konusu ziyaretin yapıp yapılmadığı okul idaresi tarafından teyit edilmelidir.

20- Yukarıda ifade edilen çözüm önerileri dışında işletmelerde beceri eğitimi uygulaması ile ilgili bir takım yasal düzenlemeler yapılmalıdır:

- a- Öğrencilere staj imkânı sunan işletmelere yönelik vergi indirimi, SGK primum oranı indirimi gibi teşvik edici düzenlemeler yapılarak işletmeler için öğrencilere beceri eğitimi yaptırma faaliyeti daha cazip hale getirilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesinde (2010: 84) "Rekabet edebilecek kaliteli üretim için kaliteli insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla örgün ve yaygın eğitimdeki öğrencilerin sahaya girmeleri, diğer bir ifade ile staj, işbaşında eğitim faaliyetleri ile Kobilere bulunmaları gerekmektedir. Bu deneyimlerden geçen öğrencilerin bilgilerini, beceri ve yetkinliğe dönüştürmesi beklenebilir. Bu durumda Kobilere insan gücünün eğitimi anlamında ek bir yük verilmektedir. Zaten rekabetten, enerji ve malzeme giderlerinden dolayı bunalan Kobilere ek yük verilmemeli, bilakis devlet tarafından bazı teşvik ve destekler sunulmalıdır. Bu maliyet çok kısa zamanda yetişen kaliteli insan gücü tarafından fazlasıyla telafi edilecektir." İfadesiyle işletmelerin teşvik edilmesi gerektiği savunuluyor.
- b- Teşvik edici düzenlemelerle beceri eğitimi yaptırmaya istekli işletme sayısı artacak, böylece okul idaresi tarafından beceri eğitimi yaptırılacak işletmelerin belirlenmesinde daha seçici davranılacaktır.
- c- İşletmelerin beceri eğitimi yaptırma isteğinin artmasıyla okul idaresi ve koordinatör öğretmenlerin işletme üzerinde yaptırım gücü artacak ve beceri eğitiminde aksayan konuların çözümü biraz daha kolaylaşacaktır.
- d- Her staj döneminden sonra okul idaresi, koordinatör öğretmen ve öğrenciler staj yapılan işletme hakkında görüş bildirmeli, sonraki yıllarda söz konusu işletmede beceri eğitimi yaptırılıp yaptırılmayacağı ortaya konan görüşe göre belirlenmeli.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL, Oktay (2009), Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyeri Eğitimi Öğrenme Ürünlerinin Değerlendirilmesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 27, s. 115-128.

AYYILDIZ, S., Günlük, M. ve Erbey, S. (2006), Muhasebe Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 32, s. 1-14.

BEKTAŞ, H. ve Akman, S. (2013), Yükseköğretimde Hizmet Kalitesi Ölçeği: Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi, Ekonometri ve İstatistik Dergisi, Sayı 18, s.116-133.

BİNİCİ, H. ve Arı, N. (2004), Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi dergisi, Cilt 24, Sayı 3, s. 383-396.

DALĞAR, Hüseyin (2012), İşletmelerin Muhasebeye Bakışı ve Muhasebecilerden Beklentileri Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe ve Denetime Bakış, Sayı 37, Eylül, s. 85-102.

FER, Seval (2000), Modüler Program Yaklaşımı ve Bir Öneri, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 147, s. 21-37.

HATUNOĞLU, Zeynep (2006), Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 30, Nisan. s.190-200.

KARACAN, S. ve Karacan, E. (2004), Meslek Yüksekokullarında Yapılan Staj Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma: Kalite ve Verimlilik İçin İş Yerleri - MYO İşbirliğinin Gereği, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 8, s. 168-164.

Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, Resmi Gazete No: 24804; 03/07/2002.

Millî Eğitim Bakanlığı Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü. (2010), Ticaret Meslek Lisesi, <http://ttogm.meb.gov.tr/haber.php?go=tamhaber&haberid=44> 09.04.2014

ÖZCAN, M. ve Boynak, F. (2008), İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamasına Yönelik Bir Değerlendirme, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 178, s.321-333.

ÖZKURT, Yunus (2001), Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi ve Erzurum Ticaret Meslek Lisesinde Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SAYIN, Ş., Yeğinboy, Y. ve Tektüfekçi, F. (2005), Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F'nde Öğretim Elemanlarının Bakış Açısıyla Muhasebe ve Finansman Eğitiminin Etkinliğinin Ölçülmesi ve Etkinliğin Artırılmasına Yönelik Çözüm Önerileri, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 25, Ekim. s. 89-96.

ŞENGEL, Salim (2010), Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 47, s. 81-94.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2007), Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) Bilanço Modülü, Ankara

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2010), Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi 2010-2013, Ankara

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı (2011), Muhasebe ve Finansman Alanı Çerçeve Öğretim Programı, Ankara

ÜSTÜN, G. ve Savaş, D. (2010), İşletmelerde Yapılan Beceri Eğitiminin Amacına ve Mesleki Eğitim Yönetmeliği Hükümlerine Göre Uygulanma Düzeyi Hakkında Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 43, Sayı 1, s. 1-16.

ÜSTÜN, G. ve Savaş, D. (2012), Kız Meslek Liselerinin İşletmelerde Yapılan Beceri Eğitimi Planlama ve Değerlendirme Uygulamalarını Gerçekleştirme Düzeyi, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 8, Sayı 15, s. 165-177.

YARDIMCIOĞLU, M. ve Büyüksalvarcı, A. (2007), Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 36, s.173-178.